

W NURCIE OBCHODÓW 1050. ROCZNICY CHRZTU POLSKI

Sprawozdanie z konferencji „Obchody Millenium na Uchodźstwie – w pięćdziesiątą rocznicę”

Senat Rzeczypospolitej Polskiej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” to podmioty, które 18 i 19 kwietnia 2016 r. zorganizowały konferencję naukową „Obchody Millenium na Uchodźstwie – w pięćdziesiątą rocznicę”. Wydarzenie odbyło się w Izbie Wyższej polskiego parlamentu, sali im. prezydenta Władysława Raczkiewicza oraz Auli Schumana UKSW. Konferencja stanowiła część obchodów państwowych związanych z 1050. rocznicą chrztu Mieszka I, a jednocześnie początków Państwa Polskiego. Głównym inicjatorem przedsięwzięcia był prof. Jan Żaryn, senator RP oraz pracownik naukowy Wydziału Nauk Historycznych i Społecznych UKSW, który wraz z dr. Rafałem Łatką z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie odpowiadał za organizację i koordynację wydarzenia.

Oficjalnej, wprowadzającej w obrady części konferencji przewodniczył prof. Jan Żaryn. Podczas mowy inauguracyjnej senator wskazał, iż Millenium na Uchodźstwie to problem, który stanowi białą plamę w badaniach nad historią Polski w XX wieku i jest do dzisiaj poważnym oraz zobowiązującym wyzwaniem naukowym wobec wydarzenia, które stanowiło „zwieńczenie programu Wielkiej Nowenny, programu duszpasterskiego, tych wielkich rekolekcji narodu, które zaproponował Polakom Prymas Tysiąclecia, kard. Stefan Wyszyński”. Po przywitaniu gości prof. J. Żaryn skierował swoje wyrazy podziękowania pod adresem gospodarza konferencji - Stanisława Karczewskiego, marszałka Senatu RP. Marszałek Senatu, S. Karczewski wyraził wdzięczność środowiskom polonijnym za to, że pół wieku temu w istotnym wymiarze zastąpili Państwo. Aktualne obchody rozumiał, jako swoiste spłacenie długu, zaciągniętego przez Państwo wobec Polonii. Marszałek S. Karczewski poinformował zebranych, że Senat RP przejął środki na rzecz Polonii, a w ramach struktur Izby Wyższej parlamentu powołana została specjalna Komisja Spraw Emigracji i Łączności z Polakami. Przechodząc do tematyki obrad, Marszałek ukazał chrześcijaństwo jako duchową wartość o sile jednoczącej rodaków w kraju i poza jego granicami. Minister Wojciech Kolarski odczytał okolicznościowy list Prezydenta RP, Andrzeja Dudy. W piśmie tym Prezydent przywołał chrzest Mieszka I jako wydarzenie o znaczeniu fundamentalnym dla ukonstytuowania się polskiego narodu. Prezydent jednocześnie docenił zaangażowanie ponad 50 tys. Polaków rozproszonych po całym świecie w obchody Millenium 1966 r. Przypomniał o walce Państwa z Kościołem w PRL i o ideologicznej ateizacji prowadzonej przez władze komunistyczne. Wskazywał też na znaczenie chrześcijaństwa dla kształtowania i podtrzymania narodowej świadomości. Senator RP, Janina Sagatowska, przewodnicząca senackiej Komisji Spraw Emigra-

cji i Łączności z Polakami za Granicą podkreślała, że jednym z istotnych zadań Komisji jest budowanie i podtrzymywanie więzi z organizacjami polonijnymi i Polakami żyjącymi na emigracji. Przywołała słowa Jana Pawła II o tym, że Polska jest wszędzie tam, gdzie bije polskie serce. Pani Senator z uznaniem wypowiadała się o aktywności Polonii na rzecz kultywowania narodowego dziedzictwa i tożsamości. Ks. bp Wiesław Lechowicz, delegat Komisji Episkopatu Polski ds. duszpasterstwa emigracji polskiej przywołał wybitnych poprzedników na urzędzie: ks. abp. Józefa Gawlinę, kard. Władysława Rubina oraz abp. Szczepana Wesolego. Hierarcha odczytał fragment listu pasterskiego Episkopatu Polski na zakończenie obchodów milenijnych, który poświęcony został obchodom 50. rocznicy Millenium poza granicami kraju. Biskupi polscy ukazali w nim jednoczącą Polaków siłę chrześcijaństwa. Z czternastomilionowej Polonii zagranicznej - pisali - „wielu dopiero teraz przypomniało sobie, że płynie w nich polska krew. Poczuli łączność z tysiącletnią Ojczyzną i świętą dumę z jej wysokiej chrześcijańskiej kultury”. W ten sposób Kościół stał się w opinii świata ambasadorem Polskości. Longin Komołowski, prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” podkreślał, że w emigracyjnej wędrówce Polakom zawsze towarzyszył duszpasterz, który stawał się strażnikiem i depozytariuszem narodowej tożsamości. Kościół katolicki w Polsce stał się dla wszystkich Polaków - tych w kraju i tych rozsianych po świecie kotwicą, która w burzliwym morzu współczesności pozwala ocalić wiarę, tożsamość, język oraz fundamentalne dla Polski i Europy wartości” - oceniał. Ks. prof. Stanisław Dziekoński, rektor UKSW przywołał słowa Prymasa Wyszyńskiego: „Kocham Ojczyznę bardziej niż własne serce i wszystko, co czynię dla Kościoła, czynię dla niej”, ukazując łączność i wzajemne przenikanie się wartości religijnych oraz patriotycznych w życiu patrona uczelni.

Po zakończeniu przemówień części oficjalnej, otwarte zostały obrady naukowe. Moderatorem pierwszego panelu konferencji był ks. dr hab. Dominik Zamiatąła, prof. UKSW. Jako pierwszy z prelegentów głos zabrał prof. Jan Żaryn, który przedstawił referat zatytułowany „Obchody milenijne w świecie - zarys nieznanych kart dziejów Polski”. Bazę źródłową wystąpienia prof. J. Żaryna stanowił materiał archiwalny pochodzący z zasobów Archiwum Prymasa Polski w Warszawie. Senator z podziwem wypowiadał się o pracowitości i zaangażowaniu Prymasa S. Wyszyńskiego w obchody milenijne, zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Ks. Prymas - zauważył prelegent - utrzymując kontakt z Polonią w okresie milenijnym znajdował czas, by odpowiedzieć na wszelką korespondencję, którą wówczas otrzymywał: list 12-letniego Piotrusia z USA, środowisk polonijnych czy kapłanów obchodzących na emigracji jubileusze święceń. Następnie wystąpił prof. Marek Kornat z Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz UKSW. Wygłosił referat: „Polska myśl polityczna na uchodźstwie wobec Millenium Chrztu Polski”. Prof. M. Kornat ukazał rok 1966 jako moment o wyjątkowym znaczeniu w dziejach drugiej wielkiej. Rok milenijny wywołał ożywienie myśli politycznej i życia intelektualnego Polonii. Prof. M. Kornat przywołał zasłużonych historyków i przedstawicieli polskiej myśli politycznej - Oskara Haleckiego, Leona Koczego, Wojciecha Wasiutyńskiego. Kolejny prelegent prof. Krzysztof Dybciak z UKSW uznał, że nie było lepszego momentu na zbilansowanie dziejów Polski jak rocznica milenijna. Przybliżył koncepcje polskiej historii, które pojawia-

ły się w środowiskach emigracyjnych w tym okresie. Prof. Jan Wiktor Sienkiewicz z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wygłosił przemówienie pt. „Polska sztuka i polscy artyści wobec obchodów Millenium Chrztu Polski na emigracji”. Wypowiedzi towarzyszyła prezentacja ukazująca obiekty architektoniczne oraz dzieła artystyczne powstałe na emigracji w związku z przygotowaniem, obchodami i upamiętnieniem Millenium. Prof. J.W. Sienkiewicz poinformował ponadto o planowanej na grudzień br. wystawie, podczas której zaprezentowane zostanie całe spektrum artystycznych osiągnięć polskich twórców emigracyjnych, inspirowanych tysiącletnią tradycją chrześcijaństwa w Ojczyźnie.

Drugi panel konferencyjny poprowadziła prof. Krystyna Jaworska z Uniwersytetu w Turynie. Referaty wygłosili: dr Maria Szonert-Binienda ze Światowej Rady Badań nad Polonią („Rola Kościoła katolickiego oraz współpracujących organizacji emigracyjnych w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej poza granicami Polski”); Walter Wiesław Gołębiowski prezes Światowej Rady Badań nad Polonią („Millenium na Uchodźstwie – Kościół katolicki a organizacje polonijne w USA, współpraca i jej cele w przeszłości i obecnie”) oraz ks. dr hab. Waldemar Gliński, prof. UKSW, Światowa Rada Badań nad Polonią („Obchody 1000-lecia Chrztu Polski wśród Polonii kanadyjskiej”).

Wystąpienia w ramach trzeciego panelu, moderowanego przez dr Rafała Łatkę z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, rozpoczął ks. rektor Hieronim Fokciński SJ z Papieskiego Instytutu Studiów Kościelnych, który wygłosił referat pt. „Obchody Tysiąclecia Chrztu Polski w Rzymie”. Prof. Krystyna Jaworska reprezentująca Uniwersytet w Turynie oraz Ognisko Polskie w Turynie przybliżyła przebieg obchodów milenijnych w Turynie. Z kolei francuski wątek uroczystości w świetle dokumentacji Polskiej Misji Katolickiej we Francji opisała dr Anna Łucka z Zarządu Polskiej Rady Duszpasterskiej Europy Zachodniej. Na relacje prasy francuskiej wskazała Joanna Metzger z JMLanguages-Formation-Traduction-Recherches.

Dyskusję podsumowująca pierwszy dzień konferencji poprowadzili senator Janina Sagatowska oraz ks. prof. Waldemar Gliński.

Oficjalnego otwarcia drugiego dnia obrad naukowych dokonał ks. prof. Stanisław Dziekoński, rektor UKSW. Uczestników konferencji zaszczycił swoją obecnością kardynał Kazimierz Nycz, metropolita warszawski. W części o charakterze wprowadzającym w obrady głos zabrali Jan Dziedziczak, sekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych oraz prof. Jan Żaryn, senator RP.

W drugim dniu konferencji prezentację wyników badań naukowych rozpoczął panel czwarty, który prowadziła dr hab. Sabina Bober. Podczas tej części głos zabrali dr Tadeusz Krawczak, dyrektor Archiwum Akt Nowych w Warszawie („Obchody Millenium Chrztu Polski na uchodźstwie w świetle zasobu Archiwum Akt Nowych”); dr Rafał Łatka („Obchody Millenium Chrztu Polski na Uchodźstwie w dokumentacji partyjnej i wyznaniowej PRL- wprowadzenie do badań”); dr hab. Konrad Białecki z Instytutu Pamięci Narodowej oraz Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu („Ślady obchodów milenijnych w materiałach archiwalnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych); Krzysztof Osowiecki z UKSW („Działania Departamentu I MSW PRL wobec obchodów Millenium Chrztu Polski poza granicami kraju”).

Piąty panel moderował dr Rafał Łatka, który do wystąpienia zaprosił następujących prelegentów: ks. dra Romana Nira ze Światowej Rady Badań nad Polonią oraz Instytutu Historii i Archiwistyki Polonijnej w Chicago („Obchody Millenium w Stanach Zjednoczonych”); dra Piotra Kardela z Instytutu Pamięci Narodowej („Udział polskich kombatanów II wojny światowej w uroczystościach milenijnych w Stanach Zjednoczonych”); Roberta Mieczkowskiego z UKSW („Zaangażowanie polskiego Londynu w obchody Millenium Chrztu Polski”); dra Aleksandra Macieja Jabłońskiego z Instytutu Naukowego im. Oskara Haleckiego, reprezentującego Polonię Kanadyjską („Obchody Millenium Polski Chrześcijańskiej w Ottawie – przykład kanadyjski”), Karola Leszczyńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego („Obchody milenijne w Związku Harcerstwa Polskiego działającym poza granicami kraju”).

Panel szósty moderował dr hab. Konrad Białecki. Wystąpili: dr hab. Sabina Bober z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego („Problemy metodologiczne badań nad obchodami milenijnymi w Niemczech i Austrii”); Anna Buchmann, dyrektor Muzeum Polskiego w Rapperswillu („Szwajcarskie obchody milenijne”); dr Violetta Gul-Rechlewicz z Uniwersytetu Jana Kochanowskiego („Obchody milenijne w krajach Beneluksu”); dr Martyna Rusiniak-Karwat z Polskiej Akademii Nauk („Obchody milenijne chrztu Polski w Ziemi Izraela. Rekonesans badawczy”).

Ostatnią część obrad moderował ks. dr hab. Waldemar Gliński, prof. UKSW. Siódmy panel dotyczył udziału zakonów i zgromadzeń zakonnych w obchodach milenijnych. O zakonach i zgromadzeniach męskich opowiadał ks. dr hab. Dominik Zamiatała, prof. UKSW, natomiast o żeńskich - s. Joanna Wiśniewska z UKSW.

Naukową część obrad podsumował Jan Cytowski, prezes Rady Polonii Świata, a w imieniu organizatorów konferencji prof. Jan Wiktor Sienkiewicz oraz dr Rafał Łatka.

O oficjalne zamknięcie konferencji poproszony został ks. bp Wiesław Lechowicz, który nazwał dwudniowe obrady hołdem wdzięczności złożonym osobom, środowiskom i społecznościom Polaków na Uchodźstwie, zasłużonym w upamiętnienie wydarzenia, które przyłączyło polski naród do krajów chrześcijańskich i orbitę wpływów zachodniej kultury. ■

s. Joanna Wiśniewska, Robert Mieczkowski